

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja za pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana za družabnike polit. društva „Soča“:

Vse leto . . . . . f. 4.—
Pol leta . . . . . „ 2.—
Četvrt leta . . . . . „ 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto . . . . . f. 4.50
Pol leta . . . . . „ 2.30
Četvrt leta . . . . . „ 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternolliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“.

SOČA

Pri oznakih se plačuje za navadno tristočno vrsto:

3 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat.

Za večerke po prostoru in vsak pot 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolensu v Gorici, Con. del Cristo 186 blizu živinskega trga kjer se nahaja tudi uradništvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalci in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Glasiloslovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Notarska postava in Slovenci.

I.

Kdor novo notarsko postavo bere, misli: nu zdaj bodo Slovenci saj nekaj zadovoljni, ker morajo slovensko pisane pogodbe v roke dobivati. Postava je zares pravična, ker §. 43. pravi: Notarski spisi se morajo pisati v jeziku, ki je deželni jezik okraja, v katerem ima notar svoj sedež. Ako je pa več deželnih jezikov v tem okraju rekovnih, imajo se pisati v jeziku, katerega pogodniki želé.

Po tem takem morajo notarji v naši grofiji po slovensko pisati v teh okrajih: Bovec, Tomiu, Crkno, Kanal, Ajdovščina, Komen in Sežana. V Gorici in njeni okolici, v Tržici in Krminu smejo za Slovence italijansko le takrat pisati, če pogodniki tako želé, in to se mora se ve da razvideti iz zapisnika. §. 62. pravi: Notarski spis se sme pisati v jeziku, ki nij rekoven v deželi, v kateri ima notar svoj sedež, le takrat; kedar to pogodniki tirjajo, in je notar imenovan prestavljalca. Da je tako, mora se vse to v spisu o pomniti. V takem primerljaji ima notar v tujem jeziku pisati, mora pa zapisniku priložiti celo prestavo pisano v enem deželnem jeziku svojega okraja.

§. 63. se glasi: Ako le es sam izmej pogodnikov ne ume jezika, v katerem se piše notarski akt, mora pri razpravi navzočen biti prisežen tolmač, ki ima vse lastnosti prikladne priče. Prestavljalca pa nij treba, če je notarji in pričam znan jezik pogodnikov, in če je nadsodnija potrdila, da zna obravnavajoči notar deželni jezik stranke.

V takem primerljaji morajo priče navzočne biti, kadar so celi spis strankam prebere, in mora se izrekoma zapisati, da so se popreje omenjeni pogonji uresničili.

Konečno odločuje §. 66. da nema moči javnega

pisma tisti notarski spisi, kateri se je pisal brez pravilnosti in previdnosti popreje omenjenih.

Druga posebna postava dne 25. julija 1871. št. 76. se pa tako glasi:

§. 1. Da so sledeče pogodbe in pravna dejanja veljavna, treba o njih spisati notarijatsko pismo (akt), in te so:

- ženitni dogovori;
- mej zakonskima sklenene kupne pogodbe, potem pogodbe o zamenji, o prihodkih (Renten), o zajemih in dolžna pisma, katera en zakonski družu drugemu da;
- darilne pogodbe brez prodaje;
- vsa pisma o pravnih opravilih med živimi, katera sklenejo slepi; ali gluhi, ki ne znajo čitati; ali mutci, ki ne znajo pisati, ako se pogodijo te osebe v svojem imenu.

Dotična pisma morajo torej biti notarski akti; ako pa nemajo na sebi pravilnosti in previdnosti potrebnih po poprej omenjenih §§. zastran jezika, ne veljajo kot notarski spisi. Ali oni so meniti tudi kot privatni pisma, ker tirja zgornj §. 1. izrekoma, da morajo biti notarski akti.

II.

Dozdaj nijmo slišali, da imajo naši gospodje notarji take nadsodnijske potrditve, ali da so imenovani priseženi prestavljalci; in vendar pišejo nekateri tea gospodov za Slovence pogodbe v nemškem ali v italijanskem jeziku, in celo imamo notarje, ki slovenskega malo ali nič ne ume. Vsi taki spisi nemajo tedaj moči javnih pisem, in škoda bo s časoma velika, zlasti pri nas na Goriškem, kjer jih je prav malo gospodarjev upisanih v naše deželne knjige.

Zaradi tek napačnosti se je dotična interpelacija stavila lansko leto v našem deželnem zboru; društvo

„Soča“ je tudi v tem obziru svojo dolžnost storilo, in je ministerstvu pravosodja poslalo zadevno prošnjo; v našem listu smo uže dvakrat razpravljali to zadevo; ali vse je brezuspešno, postava nij še segla v življenje. K večjemu trije gospodje notarji pišejo po slovensko, vsem drugim in sodnikom, katera še po stari šegi pogodbe uradsko pišeta, vsem tem smo Slovenci misora plebs contribuens.

Tako je tudi na Kranjskem, Koroškem in drugod, kakor je „Slovenski Narod“ v št. 70. grajal. Čuditi se je zares temu tem više, ker so ti gospodje v veliki večini, slovenskih kmetov sinovi, in bi morali naš jezik uže od doma toliko zaati, da bi se kaj lahko uradno pisati kmalu naučili, ko bi le hoteli. Ali hajj kot plemenitazi so z drugimi enakimi gospodi vred, ker sram jih je svoje manje omikane žlahte in naroda svojega. Tudi ne čutijo, da je sladko in slavno omikancu, pbsvetiti vse svoje duševne moči domovini in narodu, a ne tujcem.

Zato nočejo se toliko učiti, da bi znali v čisti slovenski pisati tiste pogodbe, ki se dajo za kmete večidel po petih glavnih kopitih zlozevati. Če pa nijso rojeni Slovenci ti gospodje, uprašamo jih, ali bi se bili predrznili službe prositi pri kakem drugem narodu, katerega jezik ne znajo; pač menimo, da bi se jim bilo odgovorilo z Homerskim zasmehom.

Le mi Slovenci smo tako nesrečni, da moramo trpeti tako predrznost.

Ti gospodje naj premislijo, da so pogodbe, katere izdelavajo našim kmetom, pogodnikom postavo. Ono uredujejo premoženske razmere med strankami in družino; prevažno je torej, da jih ti ljudje večkrat preberó, in se potem veló zadrževati. Pogodbe in zadnje volje morajo natanko in postavno izraževati pravo voljo dotičnih oseb; zatorej se morajo zapisavati kolikor je mogoče z besedami, katere so rabile stranke same, kajti le te besede izrazujejo prave njih misli. Ako pa

LISTEK.

Valentin Stanič.

I.

ZIVOTOPIS.

Mož je bil!

Hamlet.

1.

Novoslovensko slovstvo so v drugi polovici 16. stoletja kranjski Slovenci osnuli, Dolenjci i Notranjci so je dolgo časa sami vzdrževali in gojili; stoprv v teku 17. stoletja stopijo tudi sinovi drugih slovenskih pokrajih v kolo slovenskih pisateljev.

Prvi pa so bili goriški Slovenci, ki so se pridružili kranjsko-slovenskim pisateljem, kajti uže leta 1607. je izdal Fra Gregorio Alas da Sommaripa, duhoven in član servitskega reda v Devianu, italijansko-slovenski slovar, napisen v Vidnu pod naslovom: „Vocabolario italiano e Schiavo, che contiene una breve istruttione per apprendere facilmente la lingua Schiava, le loro ordinarie salutationi, cou un ragionamento familiare per i viandanti. Aggiuntovi anco in fine il Pater noster ecc.“ — Ta knjiga se nam je ohranila samo v enem iztisu, katerega je Kopitar slučajno na Dunaji kupil ter kot unicum podaril baronu Zoisu, s čigar knjižnico je prišel v ljubljansko licealno biblioteko.

Bohoričev črkopis je temu pisatelju neznan, rabi namreč svoj, nekako o vlaškem nedosledno in pomanjkljivo sestavljen pravopis ter piše n. pr. due, tuic, vernic gljud, rasghi, muoghega, chiasl, cvala itd. na

mestu: duh, tvojih, věcnih ljudi, razžgi, muogega, čast, hvala itd.)*

Drugi veliko znamenitejši goriško-slovenski pisatelj je kapucinec Janez Krstnik od sv. Križa. Rojen je bil v Vipavi; manj pa, ka mi Vipavci ne bodo zamerili, če tega šegavega predikanta pa originalnega pisatelja in žnjim vred vse Vipavce prištevam goriškim Slovincem, s katerim je veče geografična lega, podnebje in ljudsko narečje. Janez Krstnik je dal na svetlo pet debelih zvezkov svojih cerkvenih govorov. I. in II. sta bila napisana v Benetkah 1691. I; III. IV. in V. pa v Ljubljani v letih 1696. 1700. 1707. Knjiga ima bombastični naslov: „Sacrum promptuarium singulis per annum Dominicis et festis solemnioribus Christi Domini et B. V. Mariae praedicabile, e Sacrae Scripturae Sanctorumque Patrum scriptis emptum, nec non veterum recentiorumque aetherum historicis, non minus laboriose quam copiose roboratum, ab Admodum V. P. F. Joanne Baptista a Santa (!) Cruce, Ordinis FF. Minorum Capucinorum „Concionatore, Slavo compositum idioma, multorum votis expetitur, in duas partes divisum in lacem editur.“ Sicer pa ta kapucinec, kakor se iz njegovih spisov vidi, nij mogel biti čisto navaden človek. „Der Pater“, pravi Kopitar, „ist ein sehr jovialer Mann, voll Belesenheit und Historien, citirt den Cicero de Divinatione und den Ovidius, neben S. Gregorius und der Apokalypse“ etc.**)

Gledé pravopisa se je ravnal po rodovitem slovenskem pisatelju, novomeškem kanoniku Matiji Kastelcu (roj. 1620. v Kleanku na Pivki); bil je tudi družabnik Academiae operosorum, katero so kranjski deželni stanovi leta 1693. v Ljubljani os-

*) Miklošič: Berilo za 8. gimn. razred. Na Dunaju 1865. Str. 41.

**) Kopitar: Gram. d. slavischen Sprache in Krain, Kärnten und Steyermark. Laibach 1808. §. 5. 5, str. 75.

novali in katera je imela 13. dec. l. 1701. ob 6. zvečer v dvorani škofijske palače pod svojim predsedniškom Janezom Preširnom, ljublj. stolnim proštom, svojo prvo javn. sejo. Njegovo akademjsko ime je bilo Promptus.

Tretji pisatelj, katerega, če tudi za ne gotovo vem kde je bil rojen, vendar za to goriškim Slovincem prištevam, ker nij samo na goriškem Krasu živel, nego je bil, vsaj po njegovem jeziku soditi, tudi na Krasu doma, je Pavel France Klapše, župnik v Tomaji. Spisal je ter prvič v l. 1743., drugič l. 1757. izdal knjigo z naslovom: „Synopsis catecheta, tu (!) je zbrani nauk karšanzki (!) u' (!) kratkih besedah zapopaden, taku „dobru (!) za poučiti (!) te (!) nevedne u' karšanzki večri, koker tuli viža te prečastite molitve s Roženkrancem, zi svojimi zkrinustmi inu odpuztki. Nučne buquice v sem častitim . . . Gospudam Farmanam itd. v' kuce zbrana zkuzi (!) Paula Franciscosa (!) Clapsheta, Farmana Tomazke Fare Terzazke Škofije, zdej pak u' drugo na bulši krainsko spraho u' druk daine inu pobulšine. U' Lublani per Annae Elizabethae Raichhardtouke uvedove 1757.“)

Zalibog, Paternollijeva tiskarnica nema bohoričice, tako da sem moral naslov v gajico prepisati, vendar pa vsak tudi tako lahko vidi, da Klapše niti slovenskega črkopisa nij poznal, katerega je Bohorič uže leta 1584. uredil.

Bogme, kak je morali biti pisana prva izdava njegove knjige, če pisatelju v drugem izdanji imenuje svoj jezik „bulši krainsko spraho!“

Klapše je vreden tovaruš svojih duhovnih in pisateljskih kranjskih bratov, katerih slovnška kolobocija je v p. Marki Pohlina svoj vrhunc dosegla.

Še enega blagega moža se moramo spomniti, kateri, dasi aristokrat, tudi v visokih službah ne samo nij pozabil, da je slovenskega naroda sin, nego je uže

*) Šafarik: G. d. šudsl. Lit. I. str. 116.

*) Šafarik: Gesch. der südslavischeu Literatur I. Prag 1864. Str. 17, 64.

premislimo sploh znano resnico, da nij prestava nikdar to, kar je izvirna beseda, da so pogodbe in oporke izvirke in podlaga bodočim pravdam; razvidi se, da je naposled težavno pravično soditi, škode pa ne trpijo ti gospodje, ampak le stranke. Nij razumeti, zakaj jih ne žene pravicoljubje in čast, da bi sa prizadevali, kolikor hitro je mogoče zadostiti postav, zdravi pameti in naravnemu pravu.

Ker pa temu nij tako, toliko večja je dolžnost naroda samega, krepko postopati v tem obziru in z postavo v rokah prisiliti te in druge funkcionarje, da tudi oni svojo dolžnost izpolnjevajo. Naj tedaj vsak resnobno tirja od teh gospodov slovensko pisavo, in če nočeje se udati, naj jih pusti, in naj pošče drugega notarja. Zares nij to brez težave in zadreg, ali narod mora za svojo pravo vse storiti, in dosta pretrpeti, če je treba.

Zmaga je končno gotova, kajti notranja moč prava je taka, da je ne more nobena človeška moč uničiti ne po sili, ne zvijači, ne slepariji. Toda kakor posamezni človek, mora tudi narod se posluževati svojih pravic, svojega prava sploh, in ga mora dejansko braniti.

Narod, kateri tako ne dela in vzeto zanemarija, sam si jamo koplje.

Dopisi.

V Gorici 9. aprila. Gorica zdaj ne daja gradiva za politično prenušjevanje; potrditev volilne reforme po cesarju nas je pastila Slovenci in Italijane, k večjemu če je od onih 5 goriških „kulturonoscev“ tisti večer namesto vsak po 5, po 10 vrčkov pive zvrnil na čast nemški zmagi. Vendar pa se tu in tam Italijani poprašujejo: „Kaj je prav za prav storil Coronini na Dunaji v prid naši deželi?“ Rep je nosil Nemcem in zato nij prav nič dobil, še praželsko železnico ne. Da bi bil vsaj v materialnem obziru kaj dobil, odpustili bi se mu politični grehi; a tako prodira tudi mej Italijani prepričanje, da je treba v bodoče voliti drugače in ogibati se ustavovercev.

16. 18. in 19. t. m. bodo volitve v mestno starešinstvo; agitacija se je uže začela posebno na konservativni ali klerikalni strani; liberalna stranka je imela včeraj posvetovanje in je baje sklenila, da se ne udeležiti volitev in prepusti pristo polje klerikalni stranki, katera ima tako zdaj mestno starešinstvo v rokah; s tem hočejo posnemati ljubljanske stare, menijo namreč, da bodo klerikalci za mesto tako malo storili, da se jih bude ljudstvo naveličalo in zopet seglo po liberalnih.

Goriške meščane pa vse to znači, da so v politiki na jako nizki stopnji; ko je bilše Favetti na krmi, je večina meščanov brezvoljno za njim hodila; zdaj ko liberalna stranka nema pravega voditelja, pa se vse lovi in melje tisti, ki prej pride. Da je pa klerikalna stranka bolj spretna v agitaciji, to je uže znana reč in zato naj nam liberalci ne zamerijo, če jim prerokujemo slabega uspeha zmerom več, dokler se boljše ne organizujejo. Da bi bili zdaj mi Slovenci boljše edini mej soboj, bi lahko porabili neednost mej Italijani in

takrat, pred 100 leti, z bistrim očesom sprevidel, ka slovenski narod, če se hoče omikati in napredovati, potrebuje pred vsim dobrih ljudskih šol i ljudskih učiteljev. In ta mož je Janez Nep. graf Edling, rojen v Ajdovščini, glavár v Loku, c. kr. stud. referent na Kranjskem, pozneje carski komornik in dvorni svetnik na Dunaji, direktor ljublj. akademije operosorum in član društva Arkadcev v Gorici, ki je spsal več knjizic za ljudske šole i ljudske učitelje v slovenskem in nemškem jeziku. Pisal je, se ve da, kakor vsi pisatelji iz Markove dobe. Za poskušnjo samo naslov ene njegovih knjig: Zern ali vonuzetek teh metodnih bu- „qui pozebnu za duželske učeniške u'cesarskih kraile- „veh dušellah (zkusi, Janeza Nepomuka Edlinga.) „Dunaj, stiznen per zlahtimu Gozpoda Jošefa od Kurz- „boecka 1777.“

Sicer pa je bil tudi pesnik ta prvi i za inji grofovski slovenski pisatelj; l. 1781. je v Augsburgu izdal pesen: „Der Isonz und die Laibach, eine Idylle.“ A ne samo nemške, tudi slovenske je pel! V Pohlinoi zbirki: „Skupspravlanje kraynskeh pizanic od lepeh „umetnost. V Lublani per Ivan Frid. Egerju, dužel- „nemu ztiskavcu (!)“ je graf Edling tudi eno zakročil. Poslovenil je namreč Devovo nemško pesen: „Lubezen Jošefa II.“

A vse te štiri pisatelje, ktere sem z večo ali manjo pravico prisvojil goriškim Slovencem, za kar mi bodo, če ne drug vsaj tisti slovenski veljaki i prvaki na Goriškem hvaležni, kterim je „goriško domačinstvo“ krepost vseh krepostij, je prekosil Valentin Stanič, čigar življenje i značaj opisati, čigar literarno, rodno in sploh človekoljubno delanje narisati, je namera tega „Sočinega“ feuilletona.

Dobro vem, da bi se o blagem Staniču dalo več povedati, nego je meni znanega; vem, da bi posebno kedo izmej njegovih starejih prijateljev i znancev mo-

*) Safaržik: l. l. str. 26. in 89. — Opomeniti moram, ka sem tukaj bohoričico povzod po Markovi sistemi (Kop. l. l. str. 133.) v gajico prepisal.

vsaj po zvezi z eao ali drugo stranko en par naših kandidatov spravili v mestni zastop; sicer pa s časoma mora priti do tega, da postanemo v mestu faktor, s katerimi Italijani morajo računati.

Kakor s konca vsi meščani bili polni hvale za novega podesta, grofa Karola Coronini, baš tako je uže zdaj večina proti njemu in celo nekteri mestni svetovalci, njegovi prijatelji, ma nasprotavajo, ker se je krivice storil nekterih netaktnostij.

Posebno je mrmranje zbudilo neko protežiranje dunajske stavbine banke, pri kateri so deležniki nekteri svetovalci in župan sam. V Gorici je teško županovati; goriški župan mora biti spretan politikar, če se hoče držati; tudi mora biti župan delalen in talentiran mož, posebno zljaj, ko se Gorica razvija in je treba mnogo* novih naredeb v zmislu vsestranskega napredka. —

O Črnetu se čudne pripovedujejo; sliši se, da so nekteri Kraševci z nekim pismom tako močno presijjo čanj storil, da je koj odpotoval na svoj kraški dom dasiravno je bil uže sklenil, da bo tako postopal, kakor Coronin, to je, da bo glasoval za volilno reformo; to vest sicer ne poročamo kot verjetno; a pripovedoval jo je javno neki poslanec in Črnetov dober znanec in nekdanji kolega na Dunaji. —

Celi post smo imeli v Gorici opero italijansko; pevci so peli tako, tako; godba je bila dobra, posebno pa se je dopadla občinstvu godba v operi „Marta“. — Slovencem godba in petje kaj dodala in zatorej so ne samo me-tai Slovenci, ampak tudi iz dežele pridno obiskovali opero; kaj bi še le bilo, ko bi se enkrat ljubljansko dramatično društvo pokazalo na tukajšnjih deskah, ki pomenijo svet? Od vseh krajev bi privreli naši Slovenci poslušat domače glase. Posebno bi „Jamska Ivanka“ pri nas furore delala. Zakaj pa ne bi enkrat poskusilo dramatično društvo v Gorici kaj napraviti, saj ho-tijo še Nemci na tukajšnje gledališče predstavljat: tako bride na pr. sem to prazničke Bukovics se svojim nemškim gladališčnim društvom; bil je uže lani, nij sicer dostu cvenka o hnesel, pa vendar h če še letos poskusiti. Slovensko gledališče bi bilo uže kot novost tudi od Lohov obiskovano, mej tem ko so jim nemške prestave popolnoma antipatične.

Sliši se sicer, da gre pogovor v ljubljanskih sokolovskih in dramatičnih krogih, da bi se napravil leto: en izlet v Gorico; v tem slučaji bi se lahko dalo en par predstav v gledališču. Naj bi tedaj mero lajni gospodje iz Gorice stopili v dogovore z nekterimi voditelji obeh ma ljublj. društev; zagotavljamo sokolovce in dramaturge, da se bodo dobro meli v Gorici. —

Celi post smo imeli lepo vreme, samo včeraj in predvčerajšnjim je deževalo in je bila toča, po hribah je celo sneg padel; bali smo se, da nam to vreme vse pridelke vzame; a danes je uže zopet krasno vreme in Gorica se blesketa v rajskem pomladanskem svitu. Škode sa-lju je slabo vreme le malo storilo.

*) V resnici se je s konca tako mislilo; a včeraj so liberalci po viharni seji sklenili, da se udeležijo volitve in so tudi postavili kandidate. Druga stranka je liberalcem še celo ponujala nek kompromis, a liberalci so to ponudbo odbili z dostavkom, da noče noben liberalen kandidat biti voljen po klerikalcih. URED,

gel priobčiti veliko karakterističnih dat, pisem in drugih zanimivih rečij iz njegovega življenja: to-la ker se nihče ne oglasi, morda bodem vsaj nekaterim prijateljem slovenskega napredka na Goriškem ustregel, ako jim podam životopis in kratek obris Staničevega javnega, blagosti i prosveti goriško-slovenskega naroda posvečenega delanja. Pospel sem ta listek nekoliko po Slomškovem spisu o Staniču, nekoliko pa izvira iz lastnih mojih preiskav. Paulus.

Nektere opazke ruskega profesorja.

Spisal
prof. J. Baudouin de Courtenay.

(Nadaljevanje.)

XVI.

V tem oddelku mojih popisovanij hočem pregovoriti nekaj o beračih in beračiji v teh krajih, ktere sem imel priliko obiskovati. Pri tem moram popreje nazočiti, da ne bom pisal nē zoper berače in beračijo, nē na njih korist, ampak bom le konstatiral to, kar sem videl. Samo to si dovolim opaziti, da noben človek, ki nij izgubl vere, ne more biti zoper berače; nasprotno, on mora šteti beračijo in berače za eden neobhodno-potrebni pogojev, da bi pobožni krščani mogli vsestransko skrbeti za svoje izveličanje. Saj katekizem uči nas, da najbolje mogočna orodja, da bi zaslužili si milost božjo, so molitva, post in dajati vbogaj-mih (miloščinja). Saj tista ideja je tičala v snovanj raznih beraških samostanov. — Če pa v zadnjih časih štivilo oficijalnih beračev postaja zmerom manjše, je to nasledek le zmerom nižje stopinje verske vnetosti; — kar je gotovo v zvezi, mej drugim, z močnim gibanjem proti samostanom in menihom. Gospodje, ki s tako vnetostjo delajo zoper te koristne zavode in zoper beračijo sploh, hočejo obropati človeštvo velike in z ni-

lz Koprive na Krasu, 4. aprila. [Izv. dop.] Jako nas je veselilo, ko smo v Vašem listu čital, da je „Sočin“ odbor sklenil sklicati javni občni zbor v nedeljo 27. t. m. v Sežano.

Zagotavljam Vas, da se boje tega shoda udel žilo mnogo udov društva, pa tudi mnogo dražih Kraševcev, posebno pa županov in starešin.

Politično društvo „Soča“ se je pri nas prijučilo, to Vam bode dokaz pri občnem zboru v Sežani, ker se menda ne motim, če izrečem, da boje v Sežani še mnogo novih udov k društvu pristopilo, kajti mi Kraševci bomo stali zmerom za takimi roljubi, kakoršeu je predsednik našega političnega društva.

Naši „gospodje“, to je samo nekter, so sicer začeli „Sočo“ list in društvo podkopavati, ali ta jim vsaj na Krasu in menda tudi na Vipavskem ne boje „ratala.“ Ti gospodje vabijo društvenike sv. Mohorja k sebi in jih nagovarjajo, da naj stopijo k nekemu novemu društvu, saj se plači samo 5 soldov na mesec itd. Ko jim pa odgovarjajo, da je uže društvo z imenom „Soča“, koje neutrudljivo dela za kmetijski stan, da tu h njim „Soča“ dohaja, se zagrozijo oni gospodje, da je „Soča“ br-zzverna, da so Sočani od vere o- stopili in da delajo proti njej itd.

Ker pa kaj takega mi nismo zapazili in še nismo čitali, da bi bila „Soča“ proti veri psala, odgovarjamo navadno, da to nij res in vsi smo prepričani, da je vse laž, kar se o „Soči“ od neke strani slabega govori.

Na gorenjem Krasu, gotovo ne bode oni gospodje nobenega uda ulovili, kajti „lovijo“ jih v pravem pomenu besede, ker nemajo pri nas nobenih tal na političnem polju; ravno tako menda bodo prav malo opravili na Vipavskem.

Moram pa dostaviti, da niso prav vsi naši „gospodje“ taki rogovileži, nekoliko jih tudi boje mirnih, kateri se toliko ne mešajo v posvetne reči in ne delajo nemira. V.

Politični pregled.

Kakor smo naprej videli, se je zgodilo: cesar je potrdil volilno reformo na veselje vseh ustavovercev. Ko je ministerski predsednik naznanil potrjenje v drž. zboru, so se vsi ustavoverni poslanci vsi ginjeni objemali. Ustavoverni listi pa pojo himne novi dobi in poročajo o velikem veselju, o razsvečevah itd. iz nekterih gujezd velike Cizlajtanije; če se je zbralo v kakem kraju, kakor v Novem mestu kacih 10 ustavovernih uradnikov, katerim je vsaka prilika ljuba, da pri kozarcu vina politizirajo, pa je uže „Neue freie Presse“ pisala, da je bilo občno veselje itd. In vendar nij bilo mogoče še na Dunaji in Gradcu komandirati ustavoverne razsvečave; vse je bilo mirno, kakor da ne bi se bilo nič zgodilo. Lju-

čim nenadomestljive tolažbe, ktere vsako nežno srce nahaja v tem, da nekaj iz vse svoje lastnine deli ubogemu bratu, ki za to še svojimi moltvami pripomaga k izveličanju ne samo dajalca, ampak tudi vseh njemu dragih duš. Uničevati podobne zavode in rokodelstva pomenja — kratiti krščansko vzajemnost.

Največ beračev in najbolje razvito navado beračiti opazil sem blizu Gorice in v celi vipavski dolini; pa skoro se more reči, da čim dalje od Gorice, tem manje je beračev in beraštva. V goriški okolici in v vipavski dolini beračijo ne samo berači rokodelci (berači-profesionisti), ampak tudi znameniti del vseh prebivalcev. Posebno vidi se to v večjih krajih, kder je z ene strani večja revščina, z druge strani pa prilaha več tujcev in prebivalstvo živi deloma od lahkega, brezskrbnega zaslužka. Taki kraji so, mej drugim, Solkan, Svet Križ, Ajdovščina itd. V teh krajih je dosta poglata celó čedno in spodobno oblečenega otroka, da bi precej rekel: „Če jim je všeč, naj mi dajo en sold,“ ali pa: „Naj mi dajo en sold“, ali pa slednjič kar, naravnost: „En sold!“ — V enem omenjenih krajev je sedel pred eno hišo mestni državlján, stari pijanec ostudnega obraza; videč me, je zavpil: „Naj mi dajo en sold za žganje!“

Uzrokov tega razvitja beraštva blizu Gorice je treba iskati pred vsim v veliki revščini tukajšnjega prebivalstva, dragič pa v vednih zvezah z večimi mesti, Trstom in Gorico, kar vleče za soboj mej drugim tako rečeno „demoralizacijo“ ljudstva.

Da nij tu uzrok močnejši religiozni dah goriškega prebivalstva, se razvidi uže iz tega, da, na primer, na Gorenjskem, kder je ljudstvo veliko več religiozno, skoro nij beračev, in namreč vslel tega, ker nij tam tako velike revščine in drugih t. p. okoljščin. Samo v Bludu je dosta razvita beračija, cesar uzrok je veliko število tujcev, obiskujočih ta lepi gorenjski kraj, in dajočih lahki in brezskrbni zaslužek mestnim prebivalcem. Zato, na primer, v Bohinju nijsem videl celó enega berača ne.

bljanske mestne očete je sicer srbelo po neki demonstraciji, pa bali so se blamaže in tako je ostalo pri malenkostnih telegramih. Tacega učinka tedaj nij bilo, kakoršnega so prepričakovali ustavoverci v lastnem, in v taboru opozicije. Tamveč pa se nektera ustavoverna glasila po pijanosti iztrezujejo in začinjajo premišljevat; to trezno premišljevanje pa jih pripelje do dvoma, da z volilno reformo še niso popolnoma uničili opozicije; ampak da zadnja uže zopet zbira svoje moči za borbo na novem polju.

Vsi federalistični listi: „Vaterland“, „Wanderer“, „Politik“ in drugi česki in poljski so jako hladnokrvno sprejeli novico o potrditvi volilne reforme; vsi pa so v tem edini, da je treba zdaj velike edinosti in vztrajnega delovanja na federalistični strani.

Direktno volitve so postale faktum in faktor, s katerim je treba računati; volili bomo vsi in agitirali na vso moč, da z našimi kandidati zmagamo. Za zdaj je tedaj bojni klic federalistov: „Delajte hitro, pripravljate se uže zdaj za nove volitve v državni zbor, postavljate povsod zanesljive kandidate in ne cepite se mej soboj zaradi postranskih vprašanj; vsem naj bode pred očmi le glavni cilj — zmaga federalistične stranke.“

Mi goriški Slovenci, dasiravno nas je 132000, zamoremo z gotovostjo računati samo na enega slovenskega poslanca, mej tem ko 68000 Italijanov lahko računajo na ostale 3 poslance; vendar pa zamoremo v mestih in trgih in tudi pri drugi skupini kmetijskih volilcev toliko uplivati, da pride kak zanesljiv federalist, in ne zopet kak centralist Coroninijeva baže na Dunaj. S tem, da spravimo odločne federaliste, če tudi niso prav naše narodnosti, smo uže dosta koristili veliki opoziciji.

Čehi, Poljaki, Slovenci in sploh vsi federalisti bodo volili in stopili v akcijo; odločeno za zdaj pa nij še, ali pojdejo v državni zbor; to bodo še le kesneje odločile razmere; po končanem volitvah se bodo še le šteli federalisti in tam na Dunaji sklenili, kako jim je postopati, da lažje pridejo do zmage. Tako postopanje je opravičeno v okolščinah in je zdaj popolnoma opravičeno, odkar vlada večja edinost mej celo državnoopravno opozicijo. Prvo vprašanje, katero stavimo našim poslancem na Dunaj naj bode tedaj to, če hočejo zložno postopati z veliko opozicijo; vse drugo koristolovje moramo za zdaj pustiti pri miru.

Državni zbor je zadnje dni sprejel postavbo, po kateri sme ministerstvo začasno ustaviti porotne sodnije; s tem činom je pokazal čudno liberalnost; pa saj smo uže navajeni laži-liberalizma: menimo, da je nij postavbe sklenene v državnem zboru, v kateri ne bi bili pustili ustavoverci kaka vratca samovoljnosti

Ravno tako skoro nij beračije v cirkljanski okolici, akoravno ta okolica spada mej dosta revue. Uže več naj se beračev v tudi revni tominski okolici, kar je gotovo v zvezi s tem, da Tomini in bližnja vasi leže na veliki cesti, da so sploh mestni prebivalci v večji dotiki s tujci, ter da v velkem številu gredo vsako leto iskat zaslužka po belem svetu.

Za pripovedavanje pravljic i. t. p. plačal sem navadno, in v tem nij nič čudnega, ker noben nij zavezan tritati čas zastonj zato, kar vseč temu ali onemu znanstvenemu norcu. Pa vendar nekteri kmetje in kmetice niso hoteli vzeti od mene denara, ter ali so bili zadovoljni z vinom ali pa žganjeto ali pa tudi celo so mi povedali popolnoma zastonj. Podobne osebe srečal sem skoro v vseh okolicah: tako mej drugim v Malih Zabljah, v Ajdovščini (kder sicer so mi pripovedovali skoro sami gospodje), v Ribemberku, v Bledu, v Smokuči, v Bohinjski Beli, v Bohinjski Češnici in Srednji vasi, v Bohinjskem Nemškem Ratu, Podbrdom, v Stržiščah, v Cirknem, v Učeln, posebno pa v Bohinjskem Brodu; v Šebreljah, v Podmelci, v gorenji Kamenici pri Tominu itd. Skoro povsod sem nahajal veliko jelikatnost v tem obziru. — Z druge strani pa ne morem ne omeniti brezsravnih tirjatev nekterih individuvov. Tako, na primer, tista ženska, katera se je jokala, prodavši dušo hudiču, je precej tirjala od mene, da bi za nje neumno blebetanje plačal jej krajcarjev rekoč: „Naj mi dajo moj lon,“ a po njenem mnenju hudičev lon ne more biti manjši od 30 kr. Iz tega se mej drugim razvidi, da denarje od hudiča ali pa antikrista moremo brati, samo da bi se mu ne podpisali, z drugimi besedami, da se hudič mora oslepariti. En mož v Cirkljanskem Orehku je tirjal skoro za vsako besedo 10 krajcarjev; gotovo so mu njegove sicer jako malo vredne besede čisto zlato in srebro, itd. Sicer pa, kakor sem uže omenil, ne morem se tožiti na brezsravnost

izvrševalnih organov. Iz tega pa se vidi, da so vse naše ustavne pravice le navidezne pravice, in da smo v praksi na slabšem, nego smo bili pod absolutizmom.

Cesar je sprejel ogrsko in avstrijsko delegacijo; na ogovor obeh predsednikov je odgovoril, da so naše razmere z drugimi državami jako ugodno postale posebne pa shodu teh cesarjev v Berlinu in da mora obisk skoro vseh vladarjev ob času dunajske razstave te razmere le še izboljšati. Konečno je cesar priporočal delegatom ministerske predloge.

Poljaki so resnično prišli v delegacijo; a ustavoverci jih tam grdo gledajo, svoje mrženje so jim pokazali s tem, da niso ni enega volili v odsek. „Neue freie Presse“ pravi, in po pravici, da so Poljaki s prihodom v delegacijo uničili svoj izstop iz državnega zbora in da bodo morali zopet stopiti v državni zbor, če nečejo zgubiti svojih mandatov tudi kakor delegatje. Poljaki utegnejo tedaj še sramote doživeti, da jih ustavoverci bacnejo iz delegacij. Andrassy je delegacijam predložil skupni proračun, potem postavni načrt zaradi zvišanja plač skupnim uradnikom in rudeče bukve, to je zbirka diplomatskih pisem z vnanjimi državami, se ve da samih takih pisem, ki nemalej posebene važnosti, kajti važna pisma ostanejo tajna. Rudeče bukve so tedaj samo formalnost, z njimi daja minister zunanjih zadev poslancem račun o zunanji politiki, pa na tak način, kakor so ga dajali nekteri stari župani pod Bachovo dobo ubogim občinarjem.

Državni zbor še nij razpuščen, ampak samo odložen; delegatje so se tudi odpeljali čez praznike domov, in še le potem jim je prišlo vabilo k svatbi nadvojvodinje Gizele 20. t. m. Kakor se čita, bode predsednik Hopfen zdaj poslal povabilo vsakemu poslancu posebej na dom.

Ruska armada se uže pomika proti Kivi; kmalo tedaj pride do vojske, Rusija ne bode mirovala, dokler vseh nemirnih narodov v Aziji ne ukroti in si v gornji Aziji ne prisvoji gospodarstva in prostega razvitka svoji svetovni trgovini. S tem bo Ruska jako močna postala.

Črnogorski knez bode letos sklical narodno skupščino, katera bode sklenila novo ustavo za Črnogoro, s tem činom stopijo Črnogorci v novo dobo; enako je knez dal izdelati nov zakonik za svojo državo in pospešuje zdaj tudi osnovo črnogorske banke. Knez Nikita tedaj izvrstno skrbi za povzdigo svojega junaškega naroda. V kratkem se poda knez s knjeginjo na Dunaj k razstavi.

Razne vesti.

(Nepotrjen načrt postavbe.) Njegovo c. kr. a. Veličanstvo nij potrdilo načrta postavbe zastran razde-

in nedelikatnost slovenskega ljudstva v tem obziru.

V Avstriji, kakor tudi v mnogih druzih deželah, organizirana beračija se je vrnila celo v navadno društveno življenje. Tako, na primer, nij nič drugega kakor organizirana beračija, „obligatni trinkgeld“ točajem, točakam i. t. p., katerega razmeri so odvisni od radodarnosti posameznih gostov.

Pod konec popišem en poseben slučaj beračije. Sedel sem v učanski krčmi z mestnim mlinarjem, g. F. P. tomcem, ter sem iz njegovih ust zapisaval razne zanimive reči, kar naenkrat pride v tisto sobo eden c. kr. financarjev. Ta mož tako pristopi k meni in začne nekaj po nemško blebetati, česar nijsem mogel precej zastopiti. Pokazalo se je, da me je uprašal, ali je moja knjiga, v katero sem zapisaval, štemplana (kolokovana); ker pa nij bila, mi je prav grobijansko naznanil, da me bo peljal v finančni urad, kder bom moral plačati ne samo kolek, ampak tudi globo. Gotovo, je mislil častitljivi g. financar, da je popadel kakega naivnega nevedneža, kateri, da bi se le oprostil globe i. dr. neprijetnostij, mu bo dobro plačal in razen tega postregel s kakim bokalom dobrega vina. Da pa je bil ta možičelj velik prijatelj vina, to je dokazovala njegova zunajnost. — Jar pa na mesti tega, poslalsm po g. župana ter sem ga prosil, da bi izpodil mojega nadlegovalca.

Vsled tega je g. župan naznanil financarju, da, če me bo nadlegoval, bo kaznovan od dotične oblasti nje za kaljenje javnega miru, ter mu je zapovedal, da bi precej šel proč. G. financar, bled od strahu in še popreje osupnen od tega, ker sem mu zažagal, da ga bom tožil, je začel jako ponižno prositi zamere ter je z dolgim nosom popustil hišo, v kateri je rajtal nekaj zaslužiti.

litve občinskih zemljišč lo kaviških, katerega je deželni zbor v zadnji sesiji po živahni razpravi sprejel. Kmetijsko ministerstvo nij podpralo dotičnega predloga zaradi nekaterih prav bistvenih pomislov. Ono se ne zлага se zdrebanjem (lozanjem) enakih deležev, ker se ti po tej poti ne združijo z določnimi kmetijami, ali ker se je vsled tega ne arrotundujejo posestva; ker so v razletitvi zapopateni tudi gozdi menda brez ozira na §. 21. gozdne postave, kateri določuje, da se praviloma ne smejo deliti občinski gozdi in zadnjič zato, ker je v načrtu uže določeno, kedo se ima razdelitve udeležiti, namreč tisti občinaji, kateri so zapopadeni v načrtu pridjanih imenikih, kar se po menenju ministerstva ne ujema prav s §. 63. obč. reda.

(Posojilo.) Za popavljanje mosta čez Vipavo pri Dorobergu, kateri je uže ves razrušen in zelo nevaren, je deželni odbor dovolil cestnemu odboru gorškemu 6000 gld. predplače. Ker je cestni odbor tudi nekoliko v ta namen v svojem letošnjem proračunu preskrbel, se smemo nadejati, da se bo kmalu lotil nujno potrebnega predelanja mosta.

(Sneg in toča.) Predvečerjnim popoldne, ko je na Kranjskem in Koroškem pa tudi po naših bližnjih hribih snežilo, padala je v Gorici toča, katera je blizu Zagrada, Gradišča in Ronk tako močna bila, da je cvetoče drevje in zeleneče murve močno poškodovale; sploh je to vreme veliko škodovalo našemu sadju, katero je bilo ravno v najlepšem cvetju.

Ker so bili sinoči še vsi hribi polni snega (na Predelu ga je padlo za 3'), je padel pri nas termometer na 5° Reaumur in mogoče je, da je slana ponoči v nekterih krajih veliko škodo storila. Zdal je pri nas na Goriškem nevaren čas, kavalirji so se tu pa tam uže zlegli, murve uže zelene, trta poganja mladiko, vse cvete; bog obvaruj nas slane in ponočnih zmrzlin, ker drugače je cela Goriška jako nesrečna. Nekoliko je uže to vreme škodo storilo, pa to še nij merodajno, vendar pa uže zdaj sadjerejce opominjamo, naj se ne vežejo pred časom z Dunajčani, kateri letos pogodbe uže za naprej sklepajo in zlasti po Istriji vse zaaravajo, kar morejo. Letos bo sadje préneto drago.

(Trebuh vežejo tudi v Gorici) ne samo v Kivi. Neki kovač, K., stanujoč v Rabatiški ulici je zahteval od svoje žene denara; ker pa ga mu nij hotela dati, vzame nož, jej prereže trebuch ter jo hudo razmesari, potem pa sam skoči skoz okno iz tretjega nastropja, pa ne pade na ulico, ampak na železne sulice neko vrtno ograje, tako da je odvisel na ostrih sulicah, ktere so se mu zabodle v trebuch in v eno oko; kričal je tam, dokler ga niso sneli ljučje in peljali v bolnišnico. Vse to se je godilo v nedeljo po noči. Dasiravno sta mož in žena strašno poškodovana, vendar nij dozdej še nobeden umrl, in upati je celo, da oba ozdravita; nevednež pa bo nosil cel čas svojega življenja znamenja svoje hudobije, ker bo ostal slep na eno oko; kedar pa ozdravi, bo moral še mnogo trpeti, preстал bo nekoliko kazni za živjansko ravnanje.

(Novorojeno dete v stranišče vrgla) je oni teden neko dekle rodila Korošca, dozljaj popolnoma dobrega obnašanja. Služilo je to dekle pri neki tukajšnji rodbini; zaradi preobasnega trupla bilo je opazevano, ko je pa ta obasnost naenkrat zgoinila, so začeli opazovalci kaj sikebega sumiti, in so dekle tako dolgo preganjali, dokler nij obstalo, da je porodila mrtvega dečka in ga vrgla v stranišče. Ko pride komisija, najde resnično v stranišču mrtvo dete in preiskava je pokazala, da je bilo tudi resnično mrtvo rojeno. Nesrečna mati je v bolnišnici pod varstvom gosposke.

(Nov slovenski roman.) „Slovenski Narod“ ima, odkar se je v dnevnik spremenil, to lepo navado, da tudi tistim svojim čitateljem, katerih politika ne zanima (in to je pred vsim ogromna večina take imenovane krastnega spola), prinaša mnogo lepega berila. Čitali smo uže v njegovem listku nekaj spisov, katere bi smel vsak slovenski leposlovni list sprejeti v svojo predale. Prav srečna misel je tedaj, da „Narodna tiskarnica“ namerava boljše feuilletonne iz „Slov. Nar.“ v posebnih zvezkih izlavati in prva taka knjižica nam je baš te dni prišla v roke. Prinesla je izviren slovenski roman „Lvan Erazem Tatenbau“ od znanega in obče priljubljenega slovenskega pripovedovalca i romanopisca g. Jos. Jurčiča, ki nam je v tej svoji povesti interesantno dobo slovenske zgodovine prav živo i zanimivo narisal. Knjiga obsega 10 pol ter velja 50 soldov. Dobro nam došla! Prav srčno jo priporočamo vsem prijateljem slovenske poezije in lepega berila na Goriškem.

(Za ljubljanskega škofa) je bje imenovan dvorni kaplan, dr. Kulavic, Slovenec iz Dolenjskega, nekaj čez 30 let star mož.

(Kaptli) za učiteljske kandidate i kandidatnje judskih i meščanskih sol se bodo letos v Gorici začeli 5. maja. Oglasa se do 20. aprila pri g. vodji Schuffenhauerju, predsedniku izpraševalne komisije.

(Na počitnice) je prišel v saboto naš deželni glavar in državni poslanec g. grof Coronini. Predelško železnicu je pustil za zdaj še na Dunaji, pa saj je prišel potrjeno volilno reformo, kaj hočemo več?

(Nesreča.) V Kronbergu je včeraj klepar, kateri je stavil korita okoli strehe nove duhovnije, padel se strehe ter je na mestu mrtev obležal. Mož je iz Kormina doma in je delal v Gorici.

(Mestni zbor goriki) je v svoji zadnji seji sklenil, ka napravi v Gorici poseben vrt za otroke po znanem in od vseh pedagogov odobravanem navodu Fröbel-novem. Vrtu bode ime Giselin vrt v spomin cesarjeve hčere in nadvojvodinje Gisele, ki se bodo te dni poročila z bavarskim princem Leopoldom.

Da pokažejo svoje veselje o tem dogovoru, je mnogo mest ali nadvojvodinji poklenilo kak dar, ali pa ustanovilo kak zavod v spomin te žentve; tako bo nastalo pri tej priliki marsikaj dobrega in tudi goriski zavod za male otroke nij slaba misel; v tem zavodu se bodo odgojevali otroci od 4. do 6. let in počeli pripravljati za šolo; tak zavod je posebno potreben za otroke ubozih staršev, kateri si morajo za delom kruh služiti in nemajo časa se ukvarjati z otroki; ti zadnji so navadno sami sebi pripuščeni in večkrat ne vidijo nič dobrega. Imamo sicer dozdaj že nekoliko enakih privatnih zavodov, tako zvane „meštre“, a te meštre navadno same nič ne razumajo in tako nij v odgoji otrok nobene prave metode; v novem zavodu pa pojde vse to po neki sistemi. A kaj nam Slovencem to koristi, ker naši mestni očetje gotovo ne bodo ozir jemali na slovenske otroke in v tem zavodu vpejali tudi slovenski jezik. — Da bi mi Slovenci sami si napravili tak Fröbeljev vrt, tega za zdaj nij misliti in vendar je ta reč gledé narodnosti preclike važnosti.

(Amerikanski časopisi) pišejo, ka je naš cesar bil razpisal 5000 gold. darila za najboljši ne več no 1000 besed obsegajoči vvodni članek o splošnjem položaji avstrijske monarhije. Čudno, da avstrijski časopisi o tem nič ne vedo.

(Javna zahvala.) Vsem p. n. gg. duhovnom, profesorjem, bogoslovcem in študentom, posebno pa študentovskemu pevskemu zboru, izrečemo s tem prisrčno zahvalo, ker so rajncega Valentina Primoziča, bogoslovca, k zadujemu pokoju spremili.

V Pevmi 30. marcija 1873.

Rajncega rodbina.

Poslano.

(Glej št. 42. in 49. l. 1872. in št. 4, 6. in 8. l. 1873.)

Od g. Ržena sem spet dobil eno pesen, pravljice in nekoliko kmetovskih pogovorov, zapisanih od g. Janeza Rejca, občinskega tajnika v Šebreljah, v domačem še (šebreljskem) dialektu, zraven tudi več domačih besedij, zapisanih od g. Franceta Belka, kmetskega sina v Cirknem. Vsem trem gospodom se lepo zahvaljujem.

V Milanu, 31. marcija 1873.

J. Baudouin de Courtenay.

Kmetijske i trgovske vesti.

(Zadeve sadje-trgovskega društva.) V nedeljo, 6. t. m. so se sešli v gostilnici pri „Lizi“ nekateri odborniki in tudi drugi rodoljubje, da se posvetujejo ob osnovni sadje-trgovskega društva za južne slovenke kraje. — Pogrešali pa smo g. Riharda Doleca, ki je bil menda zadržan.

Ker je bilo na dnevnem redu pomnoženje osnovnega odbora, so odborniki nasvetovali nekatere gospode, kateri naj bi se povabili, da stopijo v ta odbor sklenilo se je, da ima ta odbor obstati iz 25. udov, tako da se ima izvoliti razen uže izvoljenih 7. odbor-nikov, še 18 družih.

Od več nasvetovanih so bili izvoljeni sled.či gospodje v pomnožni odbor: 1. Grof Lanthieri grajščak itd. iz Vipave, 2. France Kavčič vel. posestnik iz Podbrja, 3. Anton Uršič posestnik iz Podrage, 4. Ivan Furlani posestnik iz Rihenberka, 5. Josip Faganel posest. in dež. poslanec iz Oseka, 6. Bratuž Štefan oskrbnik v Kronbergu, 7. Nanut Jožef posestnik v Štandrežu, 8. Ivan Pahor župan v Renčah; 9. Figelj Andrej posestnik v Št. Mavru, 10. Dr. Žigon vel. posest. in dež. poslanec v Kviškem, 11. Štefan Makuc, posestnik v Pevmi, 12. Jožef Valentinčič posestnik v Plaveh, 13. Anton Šuc, župan v Pliskovici, 14. Andrej Stok župan v Dutovljah, 15. France Leban župan v Črničah, 16. Ivan Nabrigoj posestnik in dež. poslanec v Proseku, 17. Matija Zvanut trgovec v Trstu, 18. Viktor Doleneč v Gorici.

Odbor potem naroča gg. odbornikom prof. Povšetu in Francetu Krševanju, da naznanita vsem izvoljenim njih izvolitev ter da jih prosita, da bi blagovo-

li prevzeti odborništvo; ob enem pa jih povabita k seji v ponedeljek po b. l. nedelji, 21. t. m., pri kateri se bo konstituiral odbor, volil predsednik in odsek za razna opravila, kakor so izdelanje statutov, poizvedanja glede prodaje sadja in nabiro družih potrebnih dat.

Naprosil je bil potem g. Povše, da prosil čitalnični odbor, da bi se smele dotične seje vršiti v čitalničnih prostorih. Najjati se je, da bodo vsi izvoljeni gospodje sprejeli odborništvo ter praši k seji 21. t. m. Naj tukaj še omenimo, da se je v Gorici osuovalo malo društvo, katero bo uže leto začelo trgovati s sadjem na Dunj. Ali se ne bo tudi na Vipavski strani kaj poskusilo z enakim društvom?

Naj se letos začne, na podlagi teh malih društev bo potem kže osuovati veliko društvo ra delnice.

(Žvepljenje trt.) Toplo pomladansko vreme je letos zgodj vzbudilo naravo k lovemu življenju; travniki in gozti uže pri nas povzročajo zelenje, sadno drevlje se kaj lepo razcveta in nas navedaja z veselo nalejo do bogate jeseni. Tudi trte prav čvrsto poganjajo in se solzajo, ko jih nož poznega obrezovalca čedi in trebi in z večidel dvomljivim upom za bendimo pripravlja. Leto se je obdelavanje trt zaradi neprestanega dežerja zelo zakasnilo in še zlat se nij prav povsod končalo. Trte so lani skoro povsod prav močne glave pognale in lesa bi bilo obilo za jako obilno trgatav, ako bi očivilna znamenja boleznj ne katila kmetovalcu takje, da bo napolnil prazne sode in si nekoliko opomogel po tolikih slabih vinskih letinah. Posebno v goriški okolici, na Kanalskem in v Furlaniji pritiska neusmiljena grozdna bolezen uže zadosta dolgo ubozega posestnika in marsikaterega je uže tako izmolzla, da so mu zaradi na dolgu zastalih davkov in drugih davščin zadujo kravo iz bleva izvlekli, da je zraven tega zadolžen do grla, če mu nij še zaradi dolgov zapel osodepolni sodnjski boben.

Tudi letos nam ne kaže v vsch teh okrajih nič boljše; tasje je več ali manje skoro povsod začrnelo in sem ter tja s plesnjobi podobnimi madeži obdano. Bolezen so tedaj uže zdaj očividno kaže na lesu; zato pa mora vinoreja še o pravem času skrbeti, da jej kolikor mogoče v okom pride. A kako to?

Mnogo skušenj se je uže naredilo, da bi se trtna bolezen pri nas enkrat za vselej odpravila. Nekateri posestniki so segnili celo do skrajnega sredstva: dali so pozerati in izkopati cele vrste starejih, okuženih trt in so jih nadomestili z mladimi, na videz zdravimi. A ta skušnja je presneto malo koristila; kmalo se je pokazala bolezen tudi na mladem trtji in namesto zdravih rumenih grozdov pridelali so črne suhe hlantine, katere so tudi čez zimo na trtah paradirale, dokler nijso pomladi mej rožjem zgozele. Ker nij bilo tedaj dobiti zdatnega pripomočka, s katerim bi se dala trta stalno ozdraviti, skušali smo po več načinih dognati, da bi se vsaj enoletni prilelek, kolikor mogoče, rešil. Mej drugim se je, postavimo, bolno grozdje stopljenim limom pralo, z ogelnim prahom potrošalo itd. A vsi ti pripomočki so prav malo, ali nijso nič zdale in posebno mej kmeti se je bila uže sploh utrdila misel, da je vse enako prizadevanje nespametno in zastonj, ker ne more nihče ovirati božjih sklepov.

S pobožnim Jobom so zdihovali: „Bog je dal, bog je vzel, naj bo češčena njegova sveta volja,“ ter so roké križem devali in udano čakali, da bi bog šibo grozdne boleznj zopet odtegnil.

Nekateri so se bili v to svojo misel tako zagriznili, da so vse enake poskušnje pregrešne imenovali, ne pomislivši, da ima bolezen na vsaki organski stvari svoje uzroke in da se utegne s časom, kekar se ti uzroki zasledijo, tudi pripomoček najti zoper bolezen, ne pomislivši, da obstoje zdravila za človeške in živalske boleznj in da mora biti tedaj tudi mogoče zdravila dobiti boleznim drugih organskih stvari. Vražnih pripomočkov, kakor n. pr. zagovarjanje zoper svoje in živinske boleznj, nijso uštevali in jih nekateri kmetje še dan danes ne vštetojmo mej pregrešna dejanja, zdravljenje trt z naravnimi sredstvi jim je bil pa naglavni greh: upor zoper modre sklepe božje previdnosti!

In ko je pozneje počil glas, da se je vendar našel pripomoček zoper omenjeno bolezen, so neverni Tomaži z glavami majali in dolgo čakali, dokler so jih večletne, uspešne skušnje razumejših in bolje razsvitljenih kmetovalcev prepričale, da žveplo pomaga, da se lahko z njim, ako se prav in o pravem času rabi, bolezen vsaj za eno leto od grozljaja odžene in da se trud žvepljenja in dotični stroški bogato izplačajo.

(Dalje prih.)

Iz uredničkove listnice.

G. R. v T.: Kolikor je nam znano, so Castelarjev slavnostni govor o republikli i monarkiji l. 1869. samo štirje avstrijski časopisi natisnili, namreč „N. fr. Presse“, gradska „Tagespost“, hrvatski „Požor“ i srbska „Zastava“. Vsi časopisi, ki so pozneje ta govor ponatisnili, so bili konfiskovani. Vendar si lahko preskrbite ta kakor tudi ostale Castelarjeve govore o sužnosti, o svobodi vesti, o svobodi vere, o neizgubljivih človeških pra-

vicah, zoper Bourbone in njegov ljudski katekizem. Izšli so v nemški prestavi pri Stahel-nu v Würzburgu, vsak velja samo 12 soldov a. v. Naročite si je lahko v vsaki avstrijski bukvarnici. Castelar dan danes slovi kot prvi parlamentarni govornik, in gotovo vam ne bode žal, če se seznanite z njegovimi temeljitimi bistroumnimi in v srce segajočimi govori.

Zdravnik za zobe

DOCENT Dr. TANZER

iz Gradca

bode od 6. aprila t. l. v Ljubljani v „Hotel Elefant“ v 1. nadstropji, v sobah šte. 20 in 21, vsak dan od 8. do 6. ure v zobozdravnem in zobotehničnem stroku ordiniral.

Njegov pomudek je samo na 15 dnij do-ločen.

P. n. zobobolni naj se tedaj blagovolijo podvizati, da se takoj v prvih dnevih oglašé.
Dr. Tanzer.

Št. 82.

ok. š. s.

Razpis učiteljskih služeb.

V sežanskem šolskem okraji se razpisujejo s tem sledače službe, za katere naj vložijo prosilci svoje prošnje z vsemi dokazi učiteljske sposobnosti in dozdanjega službovanja najdalje do 9. april. 1873. pri dotičnih krajnih šolskih svetih:

1. Učiteljska služba šolskih občin III. vrste: v Štanjeli, v Nabrežini, Šenpolaji, Štjaku in v Rodiku;
2. učiteljska služba šolskih občin IV. vrste: v Avberji, v Kobiljiglavji, v Kostanjeviru, v Lipi, v Temnici, v Vojsčici, v Divači, v Kazleh, na Repentabru, v Štorjeh in v Vatovljah;
3. podučiteljska služba šolskih občin II. vrste: v Sežani in v Komni.

Dohodki teh služeb so razvidni iz §§. 22, 30, 33, 36. in 27. deželne solske posteve od 10. marcija 1870.

C. K. OKRAJNO ŠOLSKO SVETOVALSTVO

v Sežani, 16. marcija 1873.

Bratje Kahnemann

v Gorici na Travniku, št. 286,

V PATERNOLLI-jevi hiši

dobé te dni bogato zbirko mašin za šivanje:

1. WHEELER & WIMSON s polu-tružico;
2. „ „ s tružico za premikati v podobi cilindriških damnih miz za pisarije;
3. WHEELER & WILSON za navadno tružico;
4. HOWE & BAUCKER za družine in obrtnijska dela;
5. GROVER & BECKER za obrtnijska dela;
6. SIEGER za družine;
7. ročne mašine z dvojnimi šivom na verižico in za štepanje.

Tudi imajo v zalogi mašinske nitke, svilne nitke, olja za mazanje in prevzamejo vsakovrstne mašine v popravo.

Ob enem opozorujejo čestito občinstvo na njih bogato zalogo izdelanega perila za gospode in gospoje. Naročila se takoj izpeljejo in prav natančno in vestno.

Pri balah za neveste se dobi vse po nižji ceni in odbije se še primeren rabat za nevesto.